

Л.Б. Лук'янова, м. Київ

ШПОД ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ: РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Освіта створюється для людини, функціонує і розвивається в її інтересах, слугує повноцінному розвитку особистості, і в ідеалі її призначення — щастя людини.

І. Зязюн

Результатом дослідницьких пошуків науковців Інституту є: визначення філософських, психологічних, аксіологічних, культурологічних, естетичних та етичних засад розвитку педагогічної освіти і освіти дорослих; обґрунтування теоретико-методичних та методичних основ педагогічної майстерності педагога; створення концептосфери педагогічної аксіології; вивчення зарубіжного досвіду професійної освіти та впровадження його конструктивних ідей в освітню практику; психолого-педагогічне забезпечення навчання різних категорій дорослого населення; створення інноваційних технологій та тренінгових програм з особистісного і професійного розвитку й саморозвитку вчителів; варіативні, різномірні, диверсифіковані за профілем і терміном програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників тощо. Разом з МОН України розпочато роботу над проектом Закону України «Про освіту дорослих».

В Інституті здійснюється експериментальна робота, що відбувається на базі понад 30 закладів освіти. Експериментальні майданчики та центри педагогічної майстерності Інституту є активними учасниками і призерами всеукраїнських та міжнародних виставок. Починаючи з 2010 р., закладами освіти і центрами педагогічної майстерності Інституту отримано 8 золотих, 2 срібні медалі та понад 20 дипломів учасників виставок. Активним учасником 19 освітянських виставок став і сам Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, організувавши і провівши понад 15 круглих столів з проблем розвитку особистості та педагогічної майстерності вчителя та підготувавши експозиції, відзначені золотими медалями і дипломами. Особлива увага приділяється в Інституті впровадженню результатів завершених наукових досліджень та здійсненню моніторингу ефективності наукових розробок у педагогічну теорію і соціальну практику.

На базі Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України створено Центр освіти дорослих, підструктурами якого є:

- Центр підвищення кваліфікації (для працівників закладів вищої освіти України всіх рівнів акредитації, керівників і фахівців навчальних центрів підприємств, організацій та установ, персоналу центрів освіти дорослих, громадських активістів);

- Психологічний консультативно-тренінговий центр, створений з метою надання психологічної допомоги різним категоріям дорослого шкolenня, проведення тренінгів особистісного і професійного розвитку і саморозвитку для наукових, науково-педагогічних працівників, психологів та Керимиків шкіл з проблем організації психодіагностичної роботи в навчальних закладах, для практикуючих психологів, для переселенців зі східних територій України тощо;

- Центри педагогічної майстерності, які було відкрито з метою сприяння розвитку та саморозвитку педагогічної майстерності вчителів.

Науковці стали ініціаторами, співорганізаторами та науковими Консультантами у створенні різнопрофільних Центрив неформальної освіти дорослих в Україні. З-поміж провідних центрив: «Центр освіти дорослих «Народна школа» для вчителів вечірніх шкіл на базі вечірньої (змінної) Школи № 18 Деснянського району м. Києва; «Школа людей поважного віку» На базі Історично-мистецького центру «Стара школа» (с. Тарасівка Києво-Святошинського р-ну Київської обл.); науково-методичний Центр освіти дорослих на базі Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького), провідною метою яких є особистісний розвиток дорослого населення в умовах неформальної освіти.

Інститут ініціював створення недержавної Громадської спілки «Українська асоціація освіти дорослих» (2015 р.), яку було прийнято у члени Європейської Асоціації освіти дорослих (2016 р.), метою її діяльності є сприяння розвитку формальної, неформальної та інформальної освіти в Україні.

Інститут став засновником і співзасновником видання збірників Наукових праць «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи»; «Естетика і етика педагогічної дії» (спільно з Полтавським національним педагогічним університетом імені В.Г. Короленка); «Порівняльна професійна педагогіка» (у співпраці з Хмельницьким національним університетом); «Імідж сучасного педагога» (електронне видання, співзасновник - Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського).

Видано 15 випусків польсько-українського, українсько-польського щорічника «Професійна освіта: педагогіка і психологія» (з 2016 р. це видання отримало нову назву - «Професійна і неперервна освіта»).

Важливим напрямом діяльності Інституту є активна міжнародна проектна діяльність та міжнародне стажування. Співробітники брали участь у: програмі наукових стипендій CONFINTEA VI в Інституті освіти впродовж життя ЮНЕСКО (ФРН, Гамбург); роботі Міжнародної Літньої школи країн регіону Східного партнерства «Професійна підготовка фахівців з освіти дорослих» (Латвія, м. Рига); науковому стажуванні в Інституті мистецтва і науки Державного університету Східного Теннессі (США, м. Джонсон-Сіті, штат Теннессі); виграла гранти на участь у: Європейській науково-практичній конференції «Освіта та мобільність. Внески досліджень в галузі освіти» European Educational Research Conference (ECER 2015) «Education and

Transition. Contributions from Educational Research»; семінарі-тренінгу «Громадянська освіта у Східній Європі», організованого Федеральною агенцією з громадянської освіти (Німеччина, м. Берлін); тренінгових заходах Українсько-польсько-німецького спеціалізованого форуму для організаторів міжнародних молодіжних обмінів «Можливості та виклики для довгострокових молодіжних обмінів між Україною, Польщею та Німеччиною»; проєкті «Едукаторський курс для вчителів польської мови» під егідою Міністерства національної освіти Польщі та фонду «Свобода та демократія».

Сьогодні Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України - це наукова установа, яка є центром науково-дослідної роботи з проблем педагогічної освіти і освіти дорослих; підготовки та атестації наукових, науково-педагогічних кадрів різних кваліфікаційних рівнів; видання наукової, виробничо-практичної та навчальної літератури; здійснення міжнародних зв'язків тощо. На базі Інституту відкрито Кафедру ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» (2016 р.). Активно працює Рада молодих науковців, створена в Інституті два роки тому.

Імідж Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна і у подальшому утверджуватиметься на засадах національних і європейських цінностей, слугуватиме орієнтиром для досягнення вершин професіоналізму, людяності, інноваційності.

УДК 37.014.6:005.6-047.36

О.Г. Кучерявий, м. Київ

ПОНЯТТЄВО-КАТЕГОРІЙНИЙ АПАРАТ ТЕОРІЇ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Згідно з новим Законом України «Про вищу освіту» [1] створення і функціонування на державному рівні Національної системи моніторингу якості освіти України (НСМЯО) є пріоритетним завданням;

Його розв'язання має корінитися на певній теоретичній базі. Становлення теорії моніторингу якості національної освіти було предметом розгляду І. Булах і О. Локшиної. Визначенням методологічних засад, функцій, принципів, технологій і змісту моніторингу якості освіти на державному рівні займалися Л. Гриневич, В. Зайчук, О. Локшина, Т. Лукіна, О. Лещенко, О. Савченко, С. Шевченко, Г. Шехмістрова та ін.

У фокусі досліджень українських науковців знаходиться і обґрунтування теоретико-методологічних засад моніторингу професійної підготовки майбутніх фахівців на інституційному рівні (Н. Байдацька, В. Зінченко, С. Костогрив, Г. Красильникова, О. Островерх, Г. Хімичева, Т. Хоруженко, Н. Чайкіна та ін.).

За результатами аналізу відповідних досліджень і публікацій можна зробити такі висновки: в Україні створено теоретичне підґрунтя для організації на всіх рівнях моніторингу якості системи освіти; якості

педагогічної освіти та її моніторингу науковцями не приділялася належна увага: не обґрунтовано її складники у методологічному та теоретичному вимірах; відсутня класифікація основних категорій теорії моніторингу якості педагогічної освіти; є розбіжності в поглядах науковців на сутність поняття «індикатор» якості педагогічної освіти; залишається відкритим питання про оптимальний інструментарій моніторингового процесу в педагогічних університетах.

Подолання суперечностей між соціальним замовленням педагогічним університетом на забезпечення інноваційного характеру внутрішнього Моніторингового процесу і реальним рівнем його теоретико-методологічної обґрунтованості слід шукати в площині розвитку теорії моніторингу якості національної педагогічної освіти.

Цілісний підхід до класифікації провідних категорій моніторингу якості педагогічної освіти націлює на виділення у їх сукупності *родових, биювих і похідних* від базових понять. У переліку родових категорій чільне місце займають: освіта, педагогічна освіта, якість педагогічної освіти, складники якості педагогічної освіти (як процесу і результату). На особливу увагу заслуговують два останні поняття.

«Якість педагогічної освіти як її результат - це цілісна характеристика синтезу стійко пов'язаних системних і функціональних якостей учителя як складників педагогічної культури й майстерності, які в єдності забезпечують красу його специфічної особистісно зорієнтованої гуманної педагогічної дії у вимірах її виняткової значущості для реалізації існуючих і потенційно можливих потреб суспільства у націєтворчості, студентів у професійному розвитку і учнів у моральному, психічному і фізичному здоров'ї, готовності до життєтворчого самостійного поступу, служінню Україні» [2, с. 47].

Складники якості педагогічної освіти як процесу - це методологічно детерміновані (насамперед аксіологічна, синергетична, акмеологічна, культурологічна і особистісно-діяльнісна детермінація) під процеси забезпечення розвитку педагогічного університету як інноваційного закладу освіти в координатах духовності, націєтворчості і студентоцентризму.

Складники якості педагогічної освіти як результату - це соціально і особистісно значущі характеристики випускника педагогічного університету, що спрямовані на ефективне виконання ним в загальноосвітній школі професійно-творчої, виховної, культури творчої, особистісно-розвивальної й самотворчої функції.

До основних провідних базових категорій належать такі: моніторинг, моніторинг якості педагогічної освіти, об'єкти моніторингу якості педагогічної освіти; індикатори моніторингу якості освіти в педагогічному університеті, рівні моніторингу якості професійно-педагогічної підготовки та їх показники.

За нашими уявленнями, моніторинг якості педагогічної освіти - це спеціалізована з урахуванням її особливостей форма і одночасно технологія підслідкування рівнів відповідності процесів, результатів і умов